

3 САКАВІКА

1939 г.

№ 4 (78)

Пролетары ўсіх краін, еднайдзеся!

ОРГАН
прафкома,
дырэкцыі
Беларускага
дзяржаўнага
універсітэта

ЗА ЛЕНІНСКІЯ КАДРЫ

ЗА БОЛЬШЭВІЦКАЕ АВАЛОДВАННЕ АСНОВАМІ МАРКСІЗМА-ЛЕНІНІЗМА

ЦК ВКП(б) і таварыш Сталін узброілі многамільённы савецкі народ магутнай ідэяльнай збройю — **«Кароткім курсам гісторыі ВКП(б)»**.

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б)» створаны пры непасрэдным удзеле таварыша Сталіна, з'яўляюцца энцыклапедыяй асноўных ведаў марксізма-ленінізму, мае велізарнае гістарычнае значэнне ў жыцці нашай партыі.

«Вывучэнне гісторыі ВКП(б) абавязачае волятам барацьбы рабочых і сялян нашай краіны за сацыялізм».

Вывучэнне гісторыі ВКП(б), вывучэнне гісторыі барацьбы нашай партыі з усімі ворагамі марксізма-ленінізму, з усімі ворагамі працоўных даламагае авалодаць большэвізмам, павышае палітычную пільнасць.

Вывучэнне гісторыі партыі большэвіцкай партыі ўзбройвае веданнем законаў грамадскага развіцця і палітычнай барацьбы, веданнем рухаючых сіл рэвалюцыі.

Вывучэнне гісторыі ВКП(б) умацоўвае ўпэўненасць у канчатковай перамозе вялікай справы партыі Леніна — Сталіна, перамозе камунізму за ўсім свеце» («Кароткі курс гісторыі ВКП(б)»).

«Кароткі курс гісторыі ВКП(б) прыказвае да сябе ўвагу ўсёй нашай краіны, увагу камуністаў, камсамольцаў, непартыйных большэвікоў, — усе яны з вялікай любоўю вывучаюць гэтую залатую кнігу. Асновы марксізма-ленінізму з'яўляюцца ключом да вывучэння ўсіх навук — матэматыкі, фізікі, хіміі, біялогіі, географіі, гісторыі і г. д.

З другога семestra гэтага вучэбнага года ва ўсіх вышэйшых навучальных установах уведзены курсы асноў марксізма-ленінізму. У нашым універсітэце лекцыі па асновам марксізма-ленінізму пачаліся арганізавана. Лекцыі чытаюцца ў паўночным залу ў г. д.

Аднак, у асобных лектураў маюцца яшчэ недахопы. Сюды трэба аднесці т. Маза, які ў час чытання лекцыі спяшаецца паўтарыцца, забягае напе-

рад. У тав. Маза стыль мовы мае некаторыя шэраховатасці.

Студэнты з вялікім інтарэсам прыступілі да вывучэння асноў марксізма-ленінізму, яны ўважліва адносяцца к слуханню лекцыяў, а разам з тым самастойна працуюць над вывучэннем «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)». Вялікую ўвагу ў справе авалодвання асновамі марксізма-ленінізму павінен адыграць адкрыты на днях кабінет марксізма-ленінізму, які забяспечан неабходнай літаратурай, нагляднымі дапаможнікамі, фотавітрынамі, выстаўкамі па асобным тэмам «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)». У гэтым жа кабінэце арганізуюцца лекцыі па асобным тэарэтычным пытанням. Тут кожны студэнт і навуковы работнік зможа атрымаць высокакваліфікаваную кансультацыю па цікавым яму пытанню. Усё гэта павінен забяспечыць выдатны вынікі вучобы.

Партыя і ўрад працягваюць выключную заботу аб савецкім студэнце. Нам створаны ўсе ўмовы для авалодання марксізма-ленініскай тэорыяй, для вывучэння гісторыі большэвіцкай партыі. У сваёй большасці студэнты гэта добра разумюць, скарыстоўваюць усе гэтыя магчымасці.

Аднак, было б бахвальствам заявіць, што гэта адносіцца абсалютна да ўсіх студэнтаў. Есць яшчэ таварышы, якія сваёй недyscyплінаванасцю ганьбюць званне савецкага студэнта. Гэта ў першую чаргу адносіцца да студэнтаў V курса гістафака тт. Шаўцова, Шчаснага і Чысцкі, якія 8 лютага не з'явіліся на лекцыі па асновам марксізма-ленінізму.

Трэба зразумець, што ў справе авалодання праграмай курса па асновам марксізма-ленінізму рашаючымі ўмовамі з'яўляюцца выдатныя дысцыпліна са мэтамі і глыбокае вывучэнне «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» кожным студэнтам.

Будзем жа, таварышы, упорна вучыцца, па-большэвіцку авалодаць вялікай тэорыяй Маркса-Энгельса-Леніна-Сталіна, каб дастойна сустрэць XVII з'езд ВКП(б).

РЫХТУЙЦЕСЯ ДА ТЭАРЭТЫЧНАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ

Вялікае значэнне ў справе вывучэння рэвалюцыйнай тэорыі мае ўважэнне ў вузах выкладанне асноў марксізма-ленінізму.

Задача кожнага камсамольца і студэнта глыбока вывучыць гэты прадмет і здаць яго не ніжэй чым на «выдатна». У дапамогу вывучаючага цыклічнай партыі арганізуюцца цыклічныя лекцыі. У сакавіку будуць праведзены наступныя лекцыі:

15-III — «Роль ляснасці ў гісторыі», дакладчык т. Чымбург.

16-III — аб рабоце Леніна «Што рабіць», дакладчык т. Валчок.

28-III — «Дзве тактыкі сацыял-дэмакраты ў дэмакратычнай рэвалюцыі», дакладчык т. Ільшын.

Добра абсталяван кабінет прапаганда і агітацыі, дзе можна атрымаць

любую літаратуру і кансультацыі па гісторыі партыі, дыялогу і гістагу і па пытаннях міжнароднага становішча.

Па факультэце 2-3 сакавіка будзе праведзена тэарэтычная канферэнцыя па рабоце Леніна «Дзве тактыкі сацыял-дэмакраты ў дэмакратычнай рэвалюцыі». Для таго, каб канферэнцыя была цікавай і карыснай кожны камсамалец павінен глыбока прапрацаваць гэтую работу Леніна і прыняць актыўны ўдзел у канферэнцыі.

Па групах неабходна арганізаваць вывучэнне біяграфій нашых правядучоў — Леніна, Сталіна, Варашылава, Кірова, біяграфіі, якія вучаць беззаветнай адданасці справе рабочага класа, справе большэвізма.

СМОЛІНА.

МАЕ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВА

У гонар XVII з'езда большэвіцкай партыі я бяру на сябе абавязальства вучыцца на «выдатна» і «добра». Глыбока вывучаць гісторыю партыі па падручніку і прапанаваць да адкрыцця з'езда работы Леніна «Кто такіе «друзья народа» і как они воюют против социал-демократов», «Что делать».

Глыбока вывучыць усе матэрыялы XVII з'езда партыі. Да дня адкрыцця з'езда скончыць планерную школу на «выдатна» і атрымаць званне «Варашылаўскага ўсадніка». Да канца вучэбнага года здаць усе нормы на значок ГПА II ступені.

ЖЫГАЛОВІЧ.
Студэнт III курса хіміфака.

Студэнты БДУ узяліся за большэвіцкае вывучэнне марксізма-ленініскай тэорыі.
НА ЗДЫМКУ: Дацэнт Чымбург чытае лекцыю па асновам марксізма-ленінізму.

НА ГРАНІЦЫ

Мы над'язжалі к заставе. Навакол панавала пагранічная цішыня. Перад намі бягла апошняя паласа радзімай савецкай зямлі, а там за густым кустарнікам, за зялёнай сцяной маўклівага лесу пачынаўся чужы і варожы свет.

Тут, ля вярот краіны Саветаў, нас ветліва сустрэў гаспадар граніцы — камісант Н-скай заставы ордэнаносец тав. **Сцяпаненка**. Дзесяткі дыверсантаў і шпіонаў затрымаў баевы камісант за час сваёй ганаровай службы на граніцы. Цяпер ён даў клятву быць верным савецкаму народу да апошняга свайго дыхання.

— Прывітаючы часцей да нас, — сказаў на развітанне тав. Сцяпаненка, — заўсёды будзеце лепшымі гасцямі. Усімхаючыся ён дадаў: «Непрашанымі гасцямі з таго боку, — ён указваў на граніцу, — нека «ласкавей»: ні адна з іх не праходзіць міма маёй заставы».

У дзень слаўнай гадавіны РСЧА і Ваенна-Марскога Флота ганаровую вахту неслі лепшыя пагранічнікі, выдатныя баявы і палітычныя вучобы тт. Атоса, Захару і др., якія многа разоў затрымавалі парушальнікаў граніцы.

У гэты дзень прагучала баявая клятва доблесных савецкіх дазорных і адсюль свясціныя словы, як грозныя хмары пльлі ў паветры на той бок граніцы.

Нячутнай ступою прышоў лютаўскі вэчар. Байцы і камандзіры Н-скага пагранатрада весела, з вялікім натхненнем святкавалі слаўную гадавіну.

На ўрачыстым пасяджэнні мы перадалі лепшую заставе падарунак ад нашага ўніверсітэта. Атрымоўваючы яго, намеснік палітрака тав. Лукашэнка запытаў калектыў універсітэта, што слаўныя патрыёты сацыялістычнай радзімы будуць яшчэ лепш берачы граніцу і ні адна варожая нага не ступіць на нашу свяшчэнную савецкую зямлю!

Мы паглядзелі выдатную самадзейнасць пагранічнікаў і іх баявых падруг. Гарачыя словы аб адвазе і ласці герояў Хасана прачыталі браты Дзядзенка. Яны абодва выдатнікі баявой і палітычнай падрыхтоўкі, карыстаюцца вялікай павагай сярод байцоў. Браты Дзядзенка ідуць на шляху свайго бацькі старага большэвіка і партызана.

Вясёлая музыка, звонкія песні напайвалі сэрцы байцоў.

Да нас падшоў ваенком тав. Лагвінюк. На грудзях яго ярка гарэла медаль «20 лет РККА». У гутарцы з намі тав. Лагвінюк сказаў: «Толькі ў нашай шчаслівай краіне магчыма такая цесная дружба паміж народам і арміяй». Як у роднай сям'і адчуваў мы сябе сярод байцоў. Не хацелася растапацца з нашымі дарагімі і ветлівымі гаспадарамі граніцы, якія наладзілі нам такую цёплую сустрэчу.

Кожны цяпер жадае толькі аднаго — захаваць і зрабіць дзейнай нашу ступенную дружбу з пагранічнікамі. Камітэт камсамола і прафком у гэтых адносінах правядуць добрую і важную справу.

І. КАЛІНІН.

ДЭАРГАНІЗАТАРЫ ВУЧОБЫ

Большасць студэнтаў добрасумленна ўзялася за вывучэнне асноў марксізма-ленінізму, «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)»; яны ўважліва слухаюць лекцыі, з'яўляюцца прыкладам дысцыплінаванасці. Аднак, сярод нашых студэнтаў маюцца людзі, якія парушаюць дысцыпліну, перашкаджаюць выкладчыку чытаць лекцыю.

Студэнт IV курса Фізіката, камсамалец т. **Глейзер** у час лекцыі марксізма-ленінізму заняўся фатаграфіяй і распаўсюджваннем сваёй «прадукцыі».

Студэнт IV курса Геафака, камсамалец **Лоху** у час лекцыі рашыў заняцца вывучэннем географіі. Тав. Чарняк на лекцыі па асновам марксізма-ленінізму чытаў мастацкую літаратуру. Студ. IV курса Геафака тав. **Штыцкі** самавольна пакінуў лекцыю. Неваротны студэнты дазваляюць сабе заходзіць у час чыткі лекцыі ў аўдыторыі, чым парушаюць дысцыпліну.

Тав. Жэлабковіч (студ. IV к. Хіміфака) зашоў на лекцыю, калі да канца яе засталася 10 м.

Не лепш справа і на другіх курсах. 25 лютага на лекцыі па асновам марксізма-ленінізму студэнты II-га курса Фізіката **Корзун** і **Мідановіч** у час лекцыі заняліся іграй у шахкі. У якасці актыўнага судзіі ў іх быў т. Шахавец. У гэты-ж дзень студэнт Таўтэка (Геафак II к.), Камілік (II к. Хіміфака), Маўскі (II к. Біяфака) у час лекцыі па асновам марксізма-ленінізму чыталі мастацкую літаратуру.

Гэтыя таварышы сваімі паводзінамі дэарганізуюць вучэбны працэс і працоўную дысцыпліну.

Напоўна па гэтыя агульнасны ім укажуць грамадскасць і дырэкцыя універсітэта.

ХІМІК.
М. С.

ЗА ЧЫСТАТУ БЫТАВЫХ ПЫТАННЯЎ

У рашэннях IV пленума ЦК ВЛКСМ ясна запісана, што быт неаддзялім ад палітыкі, што быт не ёсць уласная справа камсамольцаў. Весці барацьбу за чыстату бытавых пытанняў — гэта прамая задача Ленінскага камсомола.

Некаторыя таварышы не зразумелі да капа, што пара пакончыць з п'янствам, грубасцю, хамскімі адносінамі да жанчын і г. д.

Студэнт IV курса Хімфака тав. СКАЛАБАН неаднаразова бывае без меры п'яным, яго можна часта сустрэць у стражэнным выглядзе, які мала напамінае чалавечае аблічча. 24 лютага, пасля камсамольскага схода, на якім востра стаіла пытанне аб выкапанні рашэнняў IV пленума ЦК ВЛКСМ, тав. Скалабан, не зрабіўшы

належаўных вывадаў, зноў з'явіўся ў інтэрнат у п'яным выглядзе.

Камсамольскі сход IV курса Хімфака рэзка крытыкаваў паводзіны тав. Скалабана і абвясціў яму вымову.

Не пакаіе п'янка студэнт V курса Геафака тав. АНАНІЧ, які 24 лютага сніўся да таго, што студэнты на руках прынеслі яго ў інтэрнат з вуліцы.

Гэтыя факты гавораць аб тым, што рашэнні IV пленума ЦК ВЛКСМ не дайшлі да свядомасці асобных камсамольцаў. Камітэт камсомола павінен неадкладна павесці дзейную барацьбу за выкананне рашэнняў IV і VII пленумаў ЦК ВЛКСМ, за даядзненне гэтых рашэнняў да свядомасці кожнага камсамольца.

ФЕРДЗЭ

БОЛЬШ УВАГІ БЫТУ

Пытанню быта ў нас да гэтага часу не прыдаюць належнай увагі. Далека за фактамі хадзіць непатрэбна. Узвясць хадзіць інтэрнат па Маскоўскай вул., які да рэчы, лічыцца адным з лепшых. Бытам студэнтаў тут не цікавацца. На сёння ў інтэрнаце пануе беспарадак.

рэкцыя універсітэта ўхітрылася зачыніць ленкуток, чым пазбавіла студэнтаў інтэрната адзінага культурнага ачага.

У інтэрнаце пануе антысанітарыя. У калідорах нехапае урнаў для смецця, плавательніц... У выніку — горы смецця заўсёды валяюцца на падлозе.

Не так даўно абвешчаны конкурс на лепшы інтэрнат і камнату, але студэнт інтэрната чамусьці зусім забыў аб гэтым, не ўзначаліў паход студэнтаў за культурны быт. Намеснік дырэктара па гаспадарчай частцы тав. Перкін таксама да гэтага часу не патурбаваўся, каб палепшыць быт студэнтаў.

В. КУЛЕШ.

Патураюць прагульшчыкам

Дэканат і грамадскія арганізацыі Гістфака не выдуюць свечасовай і сістэматычнай барацьбы з парушальнікамі працоўнай дысцыпліны, чым патураюць прагульшчыкам і лодырам. Трэба напамініць, што закон аб умацаванні працоўнай дысцыпліны напісані для дэканата Гістфака.

За тры шагідзёнькі другога вучэбнага паўгоддзя на Гістфаку маецца 100 часоў прагулаў. Асабліва выдзяляюцца сваімі прагуламі тт. **Ганчаро-**

нан (III курс), Саламонік, Шэстакоў (II курс), Крыніцкая (I курс) і др. Большасць прагулаў падае на лекцыі ваеннай справы, фізкультуры і рускай мовы. Студэнты не зразумелі яшчэ важнасці гэтых прадметаў.

Многія навуковыя работнікі (т. Лочмель і др.) не выконваюць загадаў дырэктара. Студэнты на іх лекцыі заходзяць з вялікім спазненнем, што з'яўляецца недапушчальным стаповішчам.

Ф. МІХЕЕУ.

Узмацніць профдысцыпліну

На многіх факультэтах, асабліва па Фізмаце, профсаюзная дысцыпліна развілена.

Профсаюзная арганізацыя Фізмата да гэтага часу не змагла абгаварыць важнейшае пытанне сацыялістычнага саборніцтва. Бездапаможнае профбюро тры разы спрабавала склікаць агульны сход студэнтаў, але ўсё без поспеха.

Многія члены профсаюза забылі свае абавязкі, груба парушаюць профсаюзную дысцыпліну. Такія таварышы, як

Цішкоў, Беленя (IV к.), Каменецкі, Сухавер (Vк.) і др. ні аднаго разу не з'явіліся на сход.

Профбюро Фізмата не прымае ніякіх мер да «гасцей» і «невідзімак» у арганізацыі. Само профбюро працуе беспланова. Бывае, што на адзін дзень назначаюць дзесятка мерапрыемстваў і ні аднаго не правядуць.

Факультэцкая сцэпазета праходзіць міма гэтых фактаў, а курсавыя газеты зусім не выходзяць.

М.

ВЫВУЧАЮ ГІСТОРЫЮ ВКП(б)

Наша савецкая інтэлігенцыя зразуме-ла, што неабходна аб'яднаць задачы навукі і жыцця краіны, пабудоваўшай соцыялізм і паспяхова ідучай к комунізму.

Я ніколі не вывучаю сацыяльна-эка-намічных дысцыплін, таму цяпер асаб-ліва сказацца гэта прабел у разу-менні грамадскіх падзей.

Зараз я паставіў задачу авалодаць асновамі марксізма-ленінізма. Перш чым распрацаваць першакрыніцы, я глыбо-ка вывучаю «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)».

Гэты выдатны падручнік вельмі яе-кравы тлумачыць ход палітычных па-дзей і дае мне адказ на самыя цяжкія пытанні тэорыі пазнання.

Вывучаючы «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», я зразумеў, што толькі марк-сіска-ленінская філасофія можа пра-ліць святло і на праблемы прырода-знаўства і на разуменне грамадскіх па-дзей.

Праф. Т. ГОДНЕУ.

Праф. Т. Годнеў за вывучэннем «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)».

ЯШЧЭ РАЗ АБ БІБЛІЯТЭЦЫ

Бібліятэка ў нас — забыты ўчастак. Там заўсёды слышны шум і гам. Асаб-ліва злосьнымі парушальнікамі дысцып-ліны ў бібліятэцы з'яўляюцца сту-дэнты 5-га курса біяфака — Лапотка Л., Мільгуй Л. і Пузеўская Р. Гэта група студэнтаў прыходзіць у біблія-тэку не для таго, каб працаваць, а для таго, каб весела правесці час. З іх стала заўсёды чуецца рогат, істэ-рычныя выкрыкі, размовы. Яны зусім не лічацца з тым, што сваімі паводзі-

намі перашкаджаюць працы дзе-сяткам студэнтаў. На папярэджванні таварышоў у іх адзін адказ: «Маўчы хам», а гэта зусім не адпавядае куль-турнаму савецкаму студэнцтву.

Загадчык бібліятэкі тав. Зарэпкі, не глядзячы на неаднаразовыя папярэдж-ванні, не прымае ніякіх мер к наладж-ванню дысцыпліны ў бібліятэцы. Не займаюцца гэтымі пытаннямі і грамад-скія арганізацыі універсітэта.

КУКСО.

У ГОРАДЗЕ ЛЕНІНА

Для лепшых студэнтаў — выпускнікоў нашага універсітэта ў час зімовых ка-нікул была арганізавана экекурсія ў Ленінград.

Усе ўдзельнікі засталіся надзвычай задаволенымі. Усё тое, што ўдалося па-бачыць, назаўсёды засталася ў памяці, значна пашырыла нашы веды.

Мы ў Ленінградзе, — у калыбелі рэ-валюцый, у цэнтры буйнейшай соцыя-лістычнай прамысловасці і культуры з пяматлікімі помнікамі мінулага. Мы ў захваленні ад велічнасці і прыгожасці горада, ад дзіўнай архітэктуры і ўбран-ня яго палацаў, ад яго прамых і шы-рокіх вуліц.

Перад намі Ісакіёўскі сабор з велі-зарнымі гранітнымі калонамі. Яго бу-давалі амаль 60 год прыгопныя рабы. Зараз у ім антырэлігійны музей. Там жа знаходзіцца маятнік Фуко, які на-глядна дэманструе вярчэнне зямлі ва-кол сваёй асі.

Далей Петрапаўлаўская крэпасць — сімвал мінулага тыранства. У яе адзі-

начках, сярніх і глухіх камерах таі-ліся лепшыя барацьбіты за сваюду: Чэрыншэўскі, Горкі, Аляксандр Улья-наў.

Тут жа паблізу ёсць месца, на якім правялі свае апошнія мінуты дзекаб-рысты Пестэль, Рылеў, Кахоўскі, Бе-тужаў, Мураўёў-Апостал. На гэтым-жа месцы самадзяржаўе правяло грама-дзянскае казань над Чэрыншэўскім.

Музей рэвалюцыі пазнаёміў нас з гісторыяй рэвалюцыйнай барацьбы ў Расіі. Дыяграмы, мажеты, малюнкi рас-казалі нам аб кіруючай і арганізуючай ролі партыі большэвікоў у трох рэве-люцыях. Асабліва ярка падкрэслена дзейнасць Леніна і Сталіна.

Палацы гор. Пушкіна (б. Дзецкае ся-ло) змяняюцца Эрмітажам. Рускім му-зеём. Хутка бягуць дні. Трэба ехаць. Яшчэ раз праходзім па гораду, разві-тваемся з ім. Бывай слаўны горад! Бы-вай калыбелі рэвалюцыі! Ты ўліў у нас новую энергію для творчай работы

ЗАВІСТОВІЧ, СІУНО.

РОЛЬ ЛІЧНАСЦІ У ГІСТОРЫІ

Маркс і Энгельс, распаўсюдзіўшы дыалектычны матэрыялізм на абласць грамадскага жыцця, стварылі гістарычны матэрыялізм — алгебру рэвалюцыі і тым самым выгналі ідэалізм з яго апошняга прыбежышча — гісторыі.

Стварэнне гістарычнага матэрыялізма з'явілася велізарнейшым пераваротам у навуцы аб грамадстве, велізарнай за-вабавай навуковай думкі чалавецтва на-огул і рабочага класа ў асабліваасці. Гістарычны матэрыялізм навучыў ра-бочы клас самапазнанню і самасвядо-масці, даў яму магутную зброю па-знання і змянення свету.

Заслуга Маркса і Энгельса ў ад-крыцці матэрыялістычнага разумення гісторыі састаяць у тым, што яны з усёе савакупнасці грамадскіх адносін узалі за аснову тое, што складае ра-шучае вызначаючае ў развіцці гра-мадства. Такім рашучым, вызначаючым з'яўляецца спосаб вытворчасці ма-тэрыяльных благ, спосаб дабывання сродкаў да жыцця.

Спосаб вытворчасці складае эканамічную структуру грамадства, матэры-яльнае грамадскае быццё, якое вызна-чае характар палітычных надбудоў і розныя формы свядомасці, развіццё розных форм ідэалогій, а таксама іса-мую дзейнасць людзей.

Стварэнне гістарычнага матэрыялі-зма ўпершыню дало магчымасць раз-глядаць развіццё грамадска-эканаміч-

ных фармацыяў, як натуральна-гіста-рычны працэс, вырашыла праблему грамадскай законамернасці. Усе бур-жуазныя соцыялагі і гісторыкі-ідэаліс-ты адмаўлялі сапраўдную законамер-насць гісторыі. Народнікі, эсэры эво-дзілі гісторыю да простага ігры выпад-ковасцей, яны лічылі, што жыццё гра-мадства залежыць ад выпадковых учынікаў выдатных ічнасцей, правяды-роў, каралёў і г. д.

Маркс і Энгельс паказалі, што гісто-рыя робіцца не на прайзволу асобных ічнасцей, а законамерна. Законамер-насць у гісторыі ствараецца таму, што ў грамадстве, як і ў прыродзе, усё з'яві паміж сабой звязаны і ўзаемна абумоўлены. У гісторыі існуе прыем-ственнасць, сувязь у развіцці вытвор-чых сіл. Кожнае новае пакаленне лю-дзей сустракаецца з пэўнымі матэры-яльнымі ўмовамі вытворчасці, якія з'яў-ляюцца асновай для іх далейшай дзей-насці. У дзейнасці людзей існуе свая ўнутраная логіка, свая ўнутраная не-абходнасць і законамернасць. Гіста-рычныя законы маюць аб'яднаны ха-рактар, існуюць рэальна ў самой са-праўднасці, незалежна ад свядомасці і волі людзей. Але яны ўпаўне пазна-ваемы і людзі пазнаюць іх. Пазнанне законаў гісторыі дае вялікую сілу лю-дзям у барацьбе за знішчэнне старых аджываючых спосабаў вытворчасці. Чым больш людзі разумеюць законы

гісторыі, тым больш узрасце ступень іх улады над гэтымі законамі. Гіста-рычныя законы, хаця і вызначаюць па-водзіны людзей, але яны самі ў сваю чаргу з'яўляюцца вынікам дзейнасці людзей, мас, класаў.

У процілегласці ідэалістам, народні-кам, эсерам, лічыўшым, што гісторыю робяць толькі выдатныя «крытычна-мыслячыя ічнасці», а народ, масы, класы складаюць толькі пасіўны ма-тэрыял, нуль без палачкі, гістарычны матэрыялізм сцвярджае, што не ідэя, не выдатная ічнасць з'яўляецца тварцом гісторыі, а маса, народ, класы.

Гісторыя не ёсць,—гаварыў Маркс,— якасці асабліва ічнасць, якая ка-рыстаецца чалавекам, як сродкам для дасягнення сваёй мэты. Гісторыя ёсць дзейнасць праследуючага сваю мэту чалавека.

Гісторыя грамадскага развіцця ёсць гісторыя саміх тварцоў матэрыяльных благ, гісторыя працоўных мас, якія з'яўляюцца асноўнымі сіламі вытвор-чага працэса.

Лепш адну з гістарычных заслуг Маркса бачыў у тым, што ён упершы-ню адкрыў, што сапраўднымі тварцамі гісторыі з'яўляюцца самы масы, народ, класы. Людзі самі твораць сваю гісто-рыю. Гісторыя ёсць вынік дзейнасці людзей. Але людзі твораць гісторыю не прайзвольна, не так як гэта ім пры-дзе ў галаву. Людзі ставяць сабе та-кія мэты, якія могуць быць вырашаны, але гэтыя мэты, задачы, якія высоў-ваюцца людзямі, вызначаюцца стано-

вішчам грамадскіх вытворчых сіл і ха-рактарам вытворчых адносін.

Марксізм-ленінізм не адмаўляе ролі ічнасці ў гісторыі. Наадварот, марк-сізм-ленінізм ўпершыню даў навуковае тлумачэнне ролі ічнасці ў гісторыі.

«Марксізм зусім не адмаўляе ролі выдатных ічнасцей, або таго, што людзі робяць гісторыю... але, вядома людзі робяць гісторыю не так, як ім падказвае якая небудзь фантазія, не так, як ім прыдзе ў галаву. Кожнае новае пакаленне сустракаецца з пэў-нымі ўмовамі, якія меліся ўжо ў га-товым выглядзе ў момант, калі гэта па-каленне нарадзілася. І вялікія людзі каштуюць чаго-небудзь толькі па-столькі, паколькі яны ўмеюць правіль-на зразумець гэтыя ўмовы, аразумець, як іх змяніць. Калі яны гэтых умоў не разумеюць і жадаюць гэтыя ўмовы змяніць так, як ім падказвае іх фа-нтазія, то яны, гэтыя людзі, пападаюць у становішча Доў-Кіхота» (Сталін).

З гэтых палажэнняў таварыша Сталіна відна, што марксізм не су-процьстаўляе гістарычных умоў за-конамернасці грамадскага развіцця дзе-янню людзей, у тым ліку і вялікіх іч-насцей.

Ленін, вядучы барацьбу з народнікамі ўказваў, што... «Ідэя гістарычнай неаб-ходнасці ніколі не падрывае ролі іч-насці ў гісторыі. Гісторыя уся склада-ецца іменна з дзеянняў ічнасцей, прадстаўляючых з сябе несумненна дзіахоты».

Дактнт ЧЫМБУРГ.

(Працяг будзе).